

Bevezetés

Dolgozatom témája a Magyar Demokrata Fórum és Csurka István kapcsolata. Kutatásom középpontjában a Magyar Demokrata Fórum három pillére közti konfliktus áll. Elsődleges forrásom a Pesti Hírlap és a Magyar Fórum volt, mert a politikai szereplők ezeken át fejtették ki politikai nézeteiket. Részletesen kutattam az 1992. augusztus 20. és 1993 nyara közti időszakot. Csurka István radikális, szélsőséges stílusa és Antall József pragmatikus és jobbközép útja összeegyeztethetetlen volt, ami Csurka István és követőinek kizárásához vezetett 1993 nyarán.

Csurka István és Antall József

Csurka István íróként vált ismertté, majd a kommunista rendszer lazulásával politikai nézeteit egyre gyakrabban és határozottabban fejtette ki. Monoron a magyar kultúra pusztulásáról és a hagyományos család modell eltűnéséről beszélt. New Yorkban, majd az 1987-es Lakitelki találkozón a határon túli magyarság sorsára hívta fel a figyelmet.¹ A II. Lakitelki találkozón aláírta a Magyar Demokrata Fórum Alapítólevelét, ezzel a párt alapítója lett.² A párton belül a népi-nemzeti pillér egyik meghatározó alakja és a Magyar Fórum hetilap főszerkesztője volt. 1990-ben parlamenti képviselő lett, de az Antall József által képviselt centrum és az általa képviselt népi-nemzeti pillér közti ellentét pártszakadáshoz vezetett. 1993 nyarán Csuskát kizárták az MDF-ből, ezt követően létrehozta a Magyar Igazság és Élet Pártot (MIÉP), melynek haláláig volt az elnöke.

Az MDF alapítójaként és írói, közéleti megnyilvánulásai miatt ismert volt, míg Antall Józsefnek az ismertséget a Nemzeti Kerekasztal tárgyalások hozták el. 1989. márciusi első Országos Gyűlésen Csurka István beválasztották az Elnökségbe, míg az ügyvezető elnök Bíró Zoltán lett.³ Antall József ugyan nem jutott be a vezetőségbe, de a tagság egy részének elképzelésével szemben javasolta, hogy az MDF alakuljon át egy keresztény-demokrata- konzervatív

---

¹ CSURKA 1998, 38–63.

² <http://www.ajk.elte.hu/file/SzecsArpad-ValasztasiGyozelem.pdf> (2015.01.15. 10:00)

³ http://hvg.hu/velemenye/20130702_Biro_Zoltan_es_a_rendszervaltas_nicsak_ki (2015.05.05. 13:20)

párttá a német CDU mintájára, míg Csurka István és köre a mozgalomi jelleg megőrzését tartotta helyesnek. A Nemzeti Kerekasztal tárgyalások alatt Antall komoly tekintélyre tett szert, ismertté és népszerűvé vált. Az 1989. októberi második Országos Gyűlésen egy tartózkodás mellett megválasztották a párt elnökének.⁴ Ezzel a mozgalom vagy párt kérdés eldőlt, Antall beszédében világossá tette, hogy az MDF-nek egy modern, nyugat-európai pártnak kell lennie. Az első szabadon megtartott országgyűlési választások után a létrejövő koalíciós kormány miniszterelnöke lett Antall József, a lakiteleki alapítók közül egyedül Fürj Lajos volt kormánytag.⁵

Csurka István számára a nyilvánosságot a Magyar Fórum és a Kossuth Rádió Vasárnapi Újság című műsora jelentette. Viszonylagos türelem jellemezte egészen 1992. augusztusáig. Érzékelt a rendszerváltozásból adódó nehézségeket, és az első két évben a felelősöket elsősorban az MDF-en kívül találta meg. A felelősök közé sorolta a volt rendszer politikai és gazdasági elitjét, a kommunistákat, a szocialistákat, a liberálisokat, a kozmopolitákat, a kritikus médiát. Ugyanakkor a kormányt is felelősségre vonta. Első nagy kudarcként beszélt a címervitáról, ahol három szavazat híján nem sikerült megszavazni az új címet.⁶ Felrótta Antallnak, hogy az államapparátusban továbbra sem történt meg a személycsere. A kormány privatizációs lépéseit is kritika alá vonta, meglátása szerint a privatizáció a volt elitet tette gazdaggá. Magyarország a lehetőségek hazája lett, de itt nem a szakértelem vagy a találékonyság a siker titka, hanem a régi elittel ápolt szoros kapcsolat.⁷ Kritikus és részben megértő volt egyszerre, üzeneteiben a csalódottság és a kiábrándultság figyelhető meg. Gyors életszínvonal növekedést álmódott és az ország élére egy gyorsan és határozottan cselekvő kormányt képzelt el. Két éven át képes volt türelmét megőrizni, de 1992. augusztus 20-án a Magyar Fórumban megjelentette a *„Néhány gondolat a rendszerváltás két esztendeje és az MDF új programja kapcsán”* című tanulmányát. A dolgozatot elmondása szerint segítő szándékkal írta, de az egyébként is komoly nehézségekkel küzdő Antall-kormány számára ez a dolgozat nyílt támadásnak minősült. A Pesti Hírlapban és a Magyar Fórumban megszólaló személyek az MDF-en belüli viták kiindulópontját egyhangúan 1992. augusztus 20-hoz kötötték.

---

⁴ http://hvg.hu/velemeney/20130702_Biro_Zoltan_es_a_rendszervaltas_nicsak_ki (2015.05.05. 13:20)

⁵ <http://www.parlament.hu/kepviselo/elet/f065.htm> (2015.05.08. 9:10)

⁶ CSURKA 1998, 195–197.

⁷ CSURKA 1998, 271–273.

Csurka István: Néhány gondolat a rendszerváltás két esztendeje és az MDF új programja kapcsán

Az 1987-es lakiteleki találkozó óta elemzi a helyzetet. Elismeri, hogy nem a legtökéletesebb megoldást választották, mert nem gondolták azt, hogy bekövetkezik egy rendszerváltás, majd a Szovjetunió is összeomlik. Ebben a helyzetben nyilván rögtönözni kell, de az Antall-kormány képtelen volt a folyamatos rögtönzéssel szakítani, még mindig hiányzik a határozott, cselekvőképes magyar kormány. A kormány helyzetét tovább nehezíti, hogy az SZDSZ összefogott a kommunista nómenklatúrával és a nemzetközi pénzügyi körökkel.

A zsidóság helyzetére is kitér. Az antiszemitizmus vádjá azért éri az MDF-et meglátása szerint, mert megbuktatták a kommunistákat és ezzel véget vetettek a zsidó hegemoniának. Állítása bizonyításaként felhossa, hogy Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Révai József, Farkas Mihály is zsidó volt. Ugyanakkor nem beszél arról, hogy ezek a személyek szakítottak zsidó identitásukkal. Szerinte 1956-ban az USA azért nem avatkozott be, mert a New York-i Zsidó Világkongresszus elhitette az amerikai elnökkel, hogy Budapesten zsidókat vernek.

A Magyarország ellen dolgozó pénzügyi szereplőket Soros György személyében találja meg, aki az SZDSZ-et pénzeli. Jól tették, hogy a nagykoalíció nem jött létre, de Antall alapvető hibát követett el azzal, hogy paktumot kötött. Egy megoldás van szerinte: új vezetés, új program, új tagok kellenek. Dolgozatának zárása volt az, ami leginkább kiváltotta a centrum haragját: *„Vannak pillanatok, amikor nemcsak a politikán, hanem a szívdobogáson is felül kell emelkedni. Élet! Ez most a hívó szó.”*⁸

Reakciók Csurka István írására

Bencsik András a Pesti Hírlapban másnap véleményt is formált. Csurka írását taszítónak tartotta, azzal, hogy Csurka Antall betegségét firtatja, súlyos hibát vét. Ez a dolgozat nem más, mint az *„Elbocsátó szép üzenet a párt alelnökétől a párt elnökének.”*⁹

Augusztus 22-én Csurka személyesen igyekszik tisztázni a helyzetet. Szerinte a miniszterelnök egészségi állapota közügy és új vezetőségre van

---

⁸ CSURKA 1992.

⁹ BENCSIK 1992.

szükség, de ezt a problémát nem azért vitte a közvélemény elé, hogy megbontsa a párt egységét.¹⁰

Antall reagál a dolgozatra, de a nyílt vitát igyekszik kerülni. Annyit hozzátesz, hogy valóban rögtönöznek, de ezt a kényszer és nem a kormány gyengesége okozza.¹¹

Míg a Pesti Hírlap, mely az MDF lapja, a centrum álláspontját képviselte, addig a Magyar Fórum Csurka Istvánt védte. Kiss Dénes, Balaskó Jenő egy magyarokért aggódó embert lát Csurkában,¹² aki nem Antallt akarja leváltani, hanem egy erős kormányt szeretne az ország élére.¹³

A legerősebb kritika a nemzeti-liberális Debreczeni Józseftől érkezik, a Népszabadságban nyílt levél formájában támadja Csurkát. Egyrészt tiszteli az író eltökéltségét, de viselkedése és radikális válaszai taszítják. Betekintést enged a párt belső hatalmi viszonyaiba. 1989–1990-ben Csurka egy volt a sok párttag közül, de olyannyira megerősödött, hogy ma már minden tőle függ a pártban. Mindig tisztában volt Csurka fanatizmusával, de bízott Antallban, hogy a pártot középen tudja tartani. Csurka meg akarja szüntetni az MDF pilléres jellegét és homogenizálni akarja a pártot. Debreczeni foglalkozik Csurka zsidókkal kapcsolatos állításaival is. Arra jut, hogy a dolgozat kollektivistá, antidemokratikus, kirekesztő, antiszemita, antikommunista és egy náci ideológia alapja.¹⁴

Csurka dolgozata és Debreczeni nyílt levele miatt az MDF elnöksége összeült, hogy a problémákat megtárgyalják és elejét vegyék a további vitáknak. Az elnökség álláspontját Salamon Konrád összegezte. Mind a két személy viselkedését elítélték, helytelenül és túlzottan radikálisan fogalmaztak, ugyanakkor Csurka István a dolgozat ellenére továbbra is a párt egyik legnépszerűbb tagja.¹⁵ Antall József a parlamenti felszólalásában kijelenti, hogy a dolgozat szigorúan magánvélemény és egyes részei valóban a valóságot tükrözik, de az író a politikai folyamatokat rosszul értelmezi.¹⁶

A centrum szándékát, hogy a nyílt viták véget érjenek a népi-nemzeti pillér és a nemzeti-liberális pillér is figyelmen kívül hagyja. A Magyar Fórumban ifj. Fekete Gyula megjelenteti saját tanulmányát, melyben pontokba szedi a kormány gyengeségét. A kormány továbbra sem vitte véghez a személycserét

---

¹⁰ http://nava.hu/id/04674_1992/ (2015.02.11. 8:40)

¹¹ FEKETE 1992a.

¹² KISS 1992.

¹³ BALASKÓ 1992.

¹⁴ <http://www.hix.com/arch/?page=issue&issueid=53921> (2014.12.05. 11:00)

¹⁵ FEKETE 1992b.

¹⁶ <http://www.parlament.hu/naplo34/219/2190004.html> (2014.12.07. 13:35)

az államapparátusban. A gazdasági elit a régi rendszerből került ki. A média, az Alkotmánybíróság és a Köztársasági Elnök is a liberálisok kezében van.¹⁷ Debreczeni igyekszik bizonyítani, hogy az MDF tagságának többsége az ő oldalán áll.¹⁸

Debreczeni és a többi nemzeti-liberális az ügyet az MDF Országos Etikai és Fegyelmi Bizottság elé viszi. A cél, hogy Csurkát a dolgozata miatt elmarasztalják nem sikerült, sőt végül Debreczeni Józsefet marasztalják el a nyílt levele miatt. Debreczeni ezért megkérdőjelezi az Etikai Bizottság tagjainak kompetenciáját. A viszont válasz nem marad el, Dr. Csáky Gyula részben hibásnak tartja a Csurka-dolgozatot, de Debreczeni két nagy hibát is vétett. Először is egy ellenzéki lapban tette közzé a nyílt levelét, másrészt nem kellett volna az íróat lenézni.¹⁹ Debreczeni kísérlete, hogy erőteljesen lépjenek fel Csurka ellen sikertelen marad, sőt önmagát sikerül jobban elszigetelni. Közben Csurka a gyakorlatban is próbálja erősíteni a népi-nemzeti vonulatot azzal, hogy létrehozza a Magyar Út Alapítványt, melyet egy műhelynek szán, ahol a nemzeti gondolkodású fiatalok összegyűlhetnek.²⁰

A nyílt viták belpolitikai események miatt részben szünetelnek. Göncz Árpád október 23-ai megemlékezése kudarcba fullad, a tömeg nem hagyja szóhoz jutni. Az ellenzék és a kormánypárt között elindul a vita, hogy jelen voltak-e bőrfejűek, és ha igen, akkor a kormány miért nem tett ellenük semmit.²¹ A megemlékezés körüli viták alatt az MDF zárja sorait és a belső ellentétek időlegesen háttérbe szorulnak. Miután augusztus vége óta nem sikerült a vitákat lezárni, végső határidőként a januári VI. Országos Gyűlést határozzák meg.

Novemberben és decemberben a három pillér igyekszik meghatározni céljait és összegyűjteni az erejét. A nemzeti-liberálisok a Liberális Fórum Alapítvány rendezvényén ismertetik álláspontjukat a párt jövőjével kapcsolatban, ahová Antall Józsefet is meghívták. Elek István szerint a három pillér elmélet hibás, csupán két pillér létezik, a jók és a rosszak pillére. A jók, akik az MDF eredeti szellemiségét képviselik, míg a rosszak a kirekesztők és az antiszemiták. Dr. Csáky Gyula ezzel nem tud egyetérteni, tovább megy és kijelenti, hogy pont a nemzeti-liberálisok azok, akik nem tudják elviselni mások nézeteit.²²

---

¹⁷ IFJ. FEKETE 1992.

¹⁸ FEKETE 1992c.

¹⁹ CSÁKY 1992a.

²⁰ FEKETE 1992d.

²¹ BARTUS 2001, 120–122.

²² CSÁKY 1992b.

November végén kiszivárognak hírek az MDF zárt üléséről, ahol egy meg nem nevezett magas rangú politikus arról beszélt, hogy a párt egységének megőrzése érdekében Csurkának, Debreczeninek és Elek Istvánnak le kellene mondanı. Egyik megkérdezett személy sem támasztotta alá, hogy valóban született volna egy ilyen elképzelés. Elek István egyenesen abszurdnak tartotta, Debreczeni József a kizárástól nem tartott, kijelentette, hogy ha kell, akár a személyes pozícióit is feláldozza, de Csurkát mindenképpen vissza kell szorítani.²³ Debreczeni 1993-ban valóban feláldozta pozícióját Csurka kiszorításáért. Az elıbb említett kizárást nem erısítették meg a Pesti Hırlapban, de egy második hír már a Magyar Fórumban is megjelenik hasonló tartalommal, csak külföldrıl. Athénban, ahol az Európai Néppártok IX: Kongresszusát tartották elıkerült az író személye. Elvileg elhangzott egy olyan ígért, hogy Csurkát a januári VI. Országos Gyılésen megfosztják a párton belüli pozícióitól.²⁴ A nemzeti liberálisok januárig több mőhelybeszélgetést is tartottak. Furmann Imre szerint a közel 27 ezer fı passzív tagság a nemzeti-liberálisok oldalán áll. A centrum prominens képviselıi, viszont pont az ellenkezıjét állították.

Csurkát azért tartották veszélyesnek, mert mögötte tömegek álltak, míg a nemzeti-liberálisok mögött nem volt tömegbázis.²⁵ A nemzeti-liberális mőhelyek mellett a népi-nemzetiek is megtartották saját gyılésüket Antall jelenlétében. A találkozáson Antall és Csurka is az egység megtartása mellett foglalt állást, de ebben a közegben Csurka jóval népszerűbb volt, mint a miniszterelnök. Fekete Zoltán a találkozó után ugyanakkor elhintette, hogy a jelenlegi 3 pilléres győjtıpárti jelleg a jövıben nem biztos, hogy megmarad.²⁶

A VI. Országos Gyılés elıkészítése kapcsán is vita támadt, Csurka kijelentette, hogy nem kíván indulni az elnöki pozícióért. Okként azt határozta meg, hogy a menetrendet rosszul rakták össze. A szavazás elıtt vitát kéne rendezni a jelöltek között, Antallnak be kellene számolnia az eddigi teljesítményérıl és ezek után lehetne megtartani a szavazást, de a sorrend fordított, így az egész nem több mint színjáték.²⁷ A január 24-ei Országos Gyılés elıtt két írás is megjelent, az egyik a Magyar Fórumban, a másik a Pesti Hırlapban, egyik sem az egység megtartása mellett foglalt állást.

---

²³ BEDNÁRIK 1992.

²⁴ MOCSONOKY 1992.

²⁵ FEKETE 1992e.

²⁶ FEKETE 1993a.

²⁷ CSURKA 1993a.

Csurka István újabb tanulmánya és annak visszhangja

Csurka *Kétszínűség és Taktika* címen megjelentetett egy tanulmányt. Ebben a párt kétszínűségét hozta fel témaként, mivel mindeddig a népi-nemzeti tömegek beletörődtek másodrangú szerepükbe annak ellenére, hogy többségben voltak. Ugyanakkor a kormány nem áll ki mellettük, nem hallja meg a hangukat, ami az MDF gyengüléséhez vezetett.

Szerinte nincs három pillér, hisz mind a 3 irányzat benne van az összes tagban, ellenben van két markánsan elkülönülő vonal. Az egyikbe azok tartoznak, akik a rendszerváltás eddigi eredményeivel még nem elégedettek és nem akarnak alkukat, míg a másik irányt olyanok alakítják, akik elégedettek, vagy kiegyeztek a nómenklatúrával. A kormányt és Antall híveit ebbe a második csoportba osztja, míg a tagság, a tömeg a népi-nemzeti tömbbe tartozik.²⁸

A Pesti Hírlapban a párttal kapcsolatos értelmezés Farkas Elemér nevéhez fűződik. Meglátása szerint a tagság azt hiszi, hogy amit Csurka kimond radikálisan, azt Antall átkonvergálja megvalósítható formába, de ez tévedés, mert már szakítottak, csak várnak a nyilvános bejelentésre. Antall 1992. augusztus óta próbálja féken tartani Csurkát, míg Csurka abban bíz, hogy a kormányt vissza tudja vezetni a helyes útra, de egyik sem megy. Ha Csurka kilép, akkor az MDF-ből sokan kilépnek, csalódnak, nem lesz, aki a nemzeti vonalat vigye, hisz Antall nem fogja képviselni. Antall pedig nem fog belemenni abba, hogy egy Csurkához hű elnökséggel kelljen vitatkoznia, ezért 1993 őszén előrehozott választás lesz.

Az előrehozott választás körülményei

Antall már nem az a régi erős politikus, pótolhatóvá vált és nem képes a továbbiakban képviselni az MDF érdekét.²⁹ A pártok fontosabb képviselői sorra fejezik ki véleményüket és aggodalmukat. Medgyasszay László MDF szóvivő nem örül, mert így a tagokat lényegében választás elé állították, pedig a cél a valódi egység megtartása. Furmann Imre az MDF elnökség tagja szerint most már világos, hogy 1992. augusztusa óta Csurka azon dolgozik, hogy saját képére formálja a pártot, ezt nem szabad engedni. Sellei Ábá, az MDF ügyvivő testületének tagja annak örül, hogy legalább „nyílt lapokkal játszanak a csurkisták”. Horváth Béla MDF képviselő nem örül Csurka és Farkas Elemér írásának, ő egységet látna szívesen. Varga László KDNP elnökhelyettese és

---

²⁸ CSURKA 1998, 380–382.

²⁹ FARKAS 1993a.

Szűrös Mátyás is Antall és iránya mellett állnak ki az ország stabilitása érdekében.³⁰ A Magyar Fórum szintén több képviselőt felkeresett, hogy mit is várnak az Országos Gyűléstől. Király B. Izabella új elnökséget akar. Réti Miklós szerint a jelenlegi elnökség két és fél évet elpazarolt, a hatalom megtartásával foglalkoznak és nem a rendszerváltás véghezvitelével. Zacsek Gyula szerint a jelenlegi vezetők nem elég erősek elvtelen paktumokat kötnek, mindig csak kiegyeznek. Farkas Elemér szerint a rendszerváltást leginkább Csurka és köre akarja véghezvinni. Végre kiderül, hogy ki milyen erős és ha a népiek győztesen kerülnek ki, akkor lesz rendszerváltás. Mellettük még 21 személy kérdezte meg, nagy részük képviselő a népi-nemzeti vonalról.³¹

A napirenddel kapcsolatban dűl a vita, egyik vélemény szerint minél hamarabb válasszák meg az új elnökséget, így utána mindenki a munkára koncentrál, de Szabó Lukács ezzel nem tud egyetérteni. Véleménye szerint, mivel jelenleg a kormány nem áll a helyzet magaslatán, a Csurka-dolgozatban megfogalmazottakról először vitát kéne lefolytatni. A vita után mindenki tudná, hogy milyen személyekre lenne szükség az elnökségbe.³²

Farkas Elemér szintén kritizálja az előkészítő munkálatokat: belső viták miatt nem készültek fel megfelelően és így a gyűlés nem lesz képes megfelelő döntést hozni. Ezért a hibás előkészítésért az eddigi Elnökséget terheli a felelősség. Változtatni kell az elnökség összetételét, mert eddig nem a legalkalmasabb, hanem a legismertebbeknek volt a legnagyobb esélyük a bekerülésre, továbbá a régiók által delegált tagok számának növelése létfontosságú lenne, ezáltal érdekeik jobban érvényesülnének. Végezetül javasolja, hogy kormánytagok ne legyenek az Elnökség tagjai.³³ Zacsek Gyula pedig úgy érzi, eljött az idő, hogy beszámoljon róla, hogy mi a véleménye az elnökségről, miután felfüggesztették elnökségi tagságát 1992. áprilisában. Úgy látja, hogy a kormányzati érdekek, melyek koalíciós érdekeket szolgálnak, nem tükrözik pontosan a MDF érdekeit, így határozottan külön kéne választani a pártot és a kormányt. Még hozzá azért, mert az emberek az MDF-re azon szempont alapján szavaznak, hogy a kormány sikereket vagy kudarcokat ért el, ami nem jó. A szétválasztás miatt olyan Elnökség kell, amelyben nincsenek kormány tagok. A kormányzati és a pártérdekek így nem tudnak összemosódni. Úgy látja, hogy az augusztusi Csurka dolgozat óta a liberálisok azon dolgoznak, hogy Csurkát kiszorítsák a pártból, ezért megszüntették az alelnöki pozíciót

---

³⁰ MTS.1993a.

³¹ BANOS – MOCSONOKY – STOLMÁR G. 1993.

³² SZABÓ 1993.

³³ FARKAS 1993b.

(Csurka volt az alelnök). Ez azonban szabálytalan volt, ugyanis az Elnökségnek kötelező alelnököt választani mindaddig, amíg az Országos Gyűlés másként nem dönt. De egészen mostanáig az Országos Gyűlést nem is hívták össze, tehát dönteni sem tudott erről. Ennek ellenére a liberálisok nyomására az Elnökség megszüntette az alelnöki pozíciót. Egyrészt az Elnökség fele így a tagsággal szemben döntött és azért, hogy éreztessék a párton belüli erejüket, „faxküldési akció”-t terveztek, de kiderült, hogy a faxok jelentős részét Veszprémből adták fel néhány perc eltéréssel. Ennek az volt a célja, hogy Csurkát kiszorítsák. Mikor Zacsek Gyula erről beszámolt, Szabó Iván és társai felelősségre vonták, mondván, alaptalanul vádaskodik.³⁴

Joggal merül fel a tagságban az a félelem, hogy az utóbbi időben a sajtóban megjelenő nyilatkozatok egy része, melyek az egység megtartása mellett foglalnak állást nem őszinték és a csurkisták szakításra készülnek. Antall komoly népszerűségnek örvendett a párton belül, továbbá a tagok az egyben maradásban gondolkodtak, vele szemben Csurka, fenegyerek stílusával szintén a párt egyik legnépszerűbb tagjává vált. A VI. Országos Gyűlés tétje az volt, hogy a pragmatikus Antall által képviselt irány, vagy a Csurka által képviselt radikális irányzat válik-e meghatározóvá a párton belül. VI. Országos Gyűlésen dönteni kellett, hogy ki legyen a párt elnöke, továbbá az elnökségi tagokat is meg kellett választani.

Antall következetesen a párt egysége mellett foglalt állást, Csurka a beszédében kormánykritikus hangnemet ütött meg. Szerinte a centrum magára hagyta a népieket és a Magyar Fórumot. Szerinte nem igaz, hogy romantikusok lennének megvalósíthatatlan tervekkel, mert a centrumnak úgyszintén nincsenek konkrét határozott elképzelései. A centrum nem hajlandó véghezvinni a rendszerváltást és csak azért ilyen támadó, mert a párt centralizált lett és másképp nem hallanák meg. Végezetül kijelenti, hogy hajlandó megbékélni és együttműködni a párt egységének megtartása érdekében.³⁵

Nagy figyelemmel kísérték Lezsák Sándor beszédét is. Lezsákot Csurkához közeli politikusként határozták meg, aki a párt egyik fontos tagja volt, hisz 1987-ben ő adott otthont az ellenzék lakiteleki találkozájának. A Gyűlésen Csurkával szemben helyezkedett, a párt egysége mellett foglalt állást és meglátása szerint a nyugodt, pragmatikus vonalat kéne követnie az MDF-nek.

---

³⁴ ZACSEK 1993.

³⁵ CSURKA 1993b.

Az 1993-as választás eredménye és következményei

Antallt újra megválasztották pártelnöknek, ezzel az a félelem, hogy Csurka a párt élén jobbra tolná az MDF-et megszűnt, de a párt elnökségében átrendeződés ment végbe. Bekerült az elnökségbe Balázs István, Fekete Gyula, Zétényi Zsolt és Csurka István, akik mind a népi-nemzeti vonalat követik. Egyedül Kulin Ferenc maradt, mint a liberális vonal képviselője. Zacsek Gyulát, a Monopoly-csoport tagját szintén elnökségi tagnak választották. Ugyan a népi-nemzetiek nem kerültek többségbe, de megerősödtek, míg a nemzeti-liberálisok pozíciót vesztek. Az Országos Gyűlés fontos hozadéka, hogy sikerült egy nyilatkozatot elfogadni, mely alapján a tagok követik a centrumot és véget vetnek a párton belüli harcoknak.³⁶

Az Országos Gyűlés után megindult a találgatás, hogy kik a nyertesek és kik a vesztesek. A nemzeti-liberálisok egyértelműen pozíciót vesztek, a népi-nemzetiek megerősödtek az elnökségben, de a centrum birtokolta a többséget és Antall maradt a pártelnök. Bencsik András úgy látta, hogy a pragmatikus út győzött a romantikus elképzelések ellen, de Csurka továbbra is erős ember a pártban. Amennyiben az új vezetőség nem tudja a tagság elképzeléseit megvalósítani, abban az esetben Csurka sokukat átcsábíthatja a Magyar Út Körökbe.³⁷

Csurka ugyan aláírta a megbékélésről szóló nyilatkozatot, de a Magyar Út országos értekezletéhez írt tanulmányában újfent a kormány eddigi teljesítményét támadta. Felrója a kormánynak, hogy a magyarság ügyét már nem képviseli, engedtek a nómenklatúrának és a liberálisoknak. Úgy látja, hogy a magyarok érdekeinek képviseletét ezentúl a Magyar Út Köröknek kell ellátnia.³⁸

A VI. Országos Gyűlés Nyilatkozatának betartása nem csak a népi szárnynak esik nehezére, a liberális Debreczeni József a nagy vihart kavart, Csurkát lenácizó írása után a Népszabadságban megjelenteti az új tanulmányát. Az MDF-nek van egy pragmatikus része, meg egy tőkeellenes nacionalista szélsőséges, antidemokratikus eleme. Csurka szerinte megrögzött autokrata, aki rá akarja erőszakolni álláspontját az MDF-re. A Magyar Út szerinte egy új párt. Ugyan több csurkista is bekerült az elnökségbe, de a csúcsszervbe nem sikerült és a centrubeliek elhatárolódnak tőlük, nincsenek kompromisszumok. Az MDF jövője érdekében „*Csurkának mennie kell*”.³⁹

---

³⁶ PESTI HÍRLAP 1993a.

³⁷ BENCSIK 1993a.

³⁸ CSURKA 1993c.

³⁹ PESTI 1993b.

Ezzel a lépéssel Debreczeni sok kárt okozott magának és keresztbe tett a centrum megbékélési politikájának, amit Csurka nem is hagyott szó nélkül. A következő ülést ezekkel a szavakkal indította: „*Miről vitatkozunk? Hiszen Debreczeni megmondta: nekem mennem kell. Ti ki akartok engem lökni!*”⁴⁰

Maga a centrum is tett olyan lépéseket, mely Csurka szemében nyílt támadásnak minősült. A magyar Út Körök zavartalanul használhatta az MDF infrastruktúráját, de az elnökség kijelentette, hogy a különböző alapítványok ezen túl nem használhatják a párt erőforrásait.⁴¹

A megbékélés hiányát a párt szavazótábora is megérezte. A Szonda Ipsos eredményei alapján csak 8% szavazott volna az MDF-re. Az eredmény hatására az együttműködés helyett a széthúzás kapott újabb lendületet. Debreczeni szerint az MDF-re azért szavaznának ilyen kevesen, mert köztük van még Csurka, ha távozna, sokkal többen szavaznának az MDF-re.⁴² Március elejére az MDF frakció balatonkenesei tisztújító ülésére nyilvánvalóvá vált, hogy a januári nyilatkozatban foglaltak nem valósultak meg.

Kónya Imre egy interjúban kifejtette véleményét, miszerint mind a két oldal az MDF egységét bomlasztja. Főként Csurkától tartanak, hisz a követői közül öten is bekerültek januárban az elnökségbe, és mögöttük egy jelentős csoport is áll. Debreczenitől nem tartanak, mivel mögötte kevesen állnak. A két ellentétes oldal közti erőegyensúly megbomlására viszont nem a VI. Országos Gyűlésen került sor, már korábban is jelen volt. Kónya beszámolt egy 1992. augusztus végi ceglédi ülésről, ahol az Országos Választmány volt jelen. Ezen az ülésen Antall felszólalt és egyszerre bírálta Debreczeni és Csurka tanulmányát is. Mikor Antall Csurka dolgozatát kritizálta a jelenlévők csendben végighallgatták, de amikor elítélte Debreczenit a közönség körében tapsvihar tört ki. Antall viszont figyelmeztette a jelenlevőket, hogy „*Ne tapsoljanak, mert az előbb sem tapsoltak*”.⁴³ Csurkával jobban egyetértettek, mint Debreczenivel. Kónya szerint Debreczeni azóta magányos harcos és fellépése miatt a tagok Csurkához közelednek. Debreczeni azzal, hogy Csurka kizárását követeli, azt a benyomást kelti, mintha az MDF centruma és az SZDSZ-Fidesz együttműködne Csurka eltávolításában. Ezt Csurka ki is használja és terjeszti ezt az összeesküvést. Továbbá Kónya Imre, mint centрупolitikus ekkor jelentette ki először a nyilvánosság előtt, hogy Csurka bennmaradására egyre

---

⁴⁰ BALASKÓ 1993a.

⁴¹ JOÓ 1993a.

⁴² PESTI HÍRLAP 1993c.

⁴³ BALASKÓ 1993b.

kevesebb esélyt lát.⁴⁴ A tisztújító ülésen Csurka nem került be a frakcióelnökségbe, Elek István szintén kiesett, a népieket ketten, míg a liberálisokat egyedül Kulin Ferenc képviselte. Antall az ülésen kijelentette, hogy a januári nyilatkozat céljainak elérése érdekében békítő tárgyalásokat kell tartani.⁴⁵ Az első tárgyalás Csurka és Debreczeni között kudarcba fullad, mert Debreczeni kijelentette, hogy nem hajlandó az íróval tárgyalni.⁴⁶ Annak ellenére, hogy sorra ígéretet tesznek az egység megtartása mellett, március közepétől a centrum és a népi-nemzeti pillér közti konfliktus nyilvános vádaskodásba megy át.

A centrum és a népi-nemzeti pillér közti konfliktus fokozódása

A folyamatot a március 17-ei Pesti Hírlapban megjelenő Antall interjú indítja el. Itt a miniszterelnök nyíltan megvádolja Csurkát hatalom átvételi szándékkal. Csurkának nem ideológiai problémái vannak, hanem át akarja formálni az MDF-et saját képére. Amennyiben ez nem sikerülne, akkor a Magyar Út Körökből hozna létre egy új pártot.⁴⁷ Mielőtt erre Csurka tudna reagálni a Pesti Hírlap lehozza Farkas Elemér cikkét, ami eredetileg a Magyar Fórumban jelent meg volna. Farkas Elemér szerint az MDF szűk elitje becsapta a tagságot és a liberálisok útjára lépett, az MDF értékeinek igazi hordozója a Magyar Út Körök. Emiatt össze kellene hívni egy rendkívüli Országos Gyűlést, ahol megegyeznek a szakadás jogi és gazdasági részleteiről.⁴⁸ Bencsik András azonnal reagál Farkas Elemér cikkére és kijelenti, hogy az MDF vezetése továbbra is az eredeti értékeket képviseli és arról szó sem lehet, hogy a kormánypárt forrásainak fele a Magyar Út Köröké legyen.⁴⁹

Csurka március 25-én reagál az Antall interjúra és Farkas Elemér cikkére. Alaptalannak tartja Antall vádjait a hatalom átvételi szándékról. Ellenben a centrum az, aki támadást intéz ellene és a Magyar Fórum ellen. Farkas Elemér cikkének eredetileg a Magyar Fórumban kellett volna megjelenni, de a centrum közeli Pesti Hírlap megszerezte és leadta. Csurka egy összeesküvést sejt, melynek főszereplője Balaskó Jenő. Balaskó Jenő, aki korábban a Magyar Fórumnál dolgozott elment a nyomdába, ahol meglátta Farkas Elemér cikkét. A cikkel a kezében bement Kónya Imréhez, aki látva, hogy a tartalom egy

---

⁴⁴ BALASKÓ 1993b.

⁴⁵ BEDNÁRIK 1993a.

⁴⁶ BEDNÁRIK 1993b.

⁴⁷ BALASKÓ 1993c.

⁴⁸ FARKAS 1993c.

⁴⁹ BENCSIK 1993b.

pártszakadást idézhet elő, megtiltotta, hogy a Magyar Fórumban megjelenjen.⁵⁰ Másnap Balaskó Jenő reagál Csurka vádjaira, kijelenti, hogy a párton belüli viták ellenére sokáig az író mellett állt ki, továbbá nem tudja, hogy hol van a nyomda, ahol a Magyar Fórumot nyomják.⁵¹

Végezetül Farkas Elemér reagál Bencsik András cikkére. Kijelenti, hogy nem kíván szakadást a párton belül, de ennek ellenére úgy gondolja, hogy az MDF eredeti értékeit a Magyar Út képviseli.⁵²

Még mielőtt sor kerülne az MDF Országos Választmányának április 24-ei ülésére Csurka Boross Pétert veszi célkeresztbe, melynek kiindulópontja a Heti Magyarországon megjelent Boross Péter cikke. A belügyminiszter többek között a Csurka-ügyről is beszélt. Szerinte meglehet, hogy valakik tudatosan fokozzák ez ellentéteket. A MDF kritikusai érzelmekkel operálnak, de nincs programjuk, ehhez a csoporthoz tartozik Csurka István is. Csurka sértve érzi magát, hogy Boross Péter úgy beszél róla és a Magyar Út tagjairól, mintha már nem is lennének tagjai az MDF-nek. Azt a vádat, hogy a Magyar Út nem rendelkezik programmal visszautasítja, sőt Csurka szerint pont a kormánynak nincs programja.⁵³

A Pesti Hírlap meg is keresi a belügyminisztert, hogy mi a véleménye Csurka támadásáról, de óvatosan fogalmaz. Leszögezi, hogy fontosnak tartana egy nyugodt beszélgetést, nagyon tiszteli az író, de túlságosan az érzelmek világában él, hiányzik belőle a pragmatizmus, az MDF sosem fog koalícióra lépni az SZDSZ-el.⁵⁴

A konfliktus végkifejlete – kizárások a pártból és pártszakadás

Az MDF centruma a januárban elfogadott nyilatkozat ellenére kezd belefáradni Csurka és követőinek támadásaiba. Április végére a megbékélési politika, a közös kiútkeresés helyét a kizárások veszik át. Április 29-én kizárják Kőrösi Imrét, aki Szabó Tamás, a privatizációs miniszter munkáját támadta.⁵⁵

Ezt követően Varga Domokos György nekiáll lefektetni azokat az indokokat, amelyek alapján Csurkát ki lehetne zárni. Csurka Kőrösi Imréhez hasonlóan megkérdőjelezi a kormány hitelességét, ami kizáráshoz vezethet.⁵⁶

---

⁵⁰ CSURKA 1993d.

⁵¹ BALASKÓ 1993d.

⁵² FARKAS 1993d.

⁵³ CSURKA 1993e.

⁵⁴ JOÓ 1993b.

⁵⁵ BEDNÁRIK 1993c.

⁵⁶ VARGA 1993a.

Bárány János szintén úgy látja, hogy Csurka támadó retorikája káros az MDF szavazótáborára, minél hamarabb távozna az író, annál jobb lenne.⁵⁷

Kőrösi Imre kizárása nem félemlítette meg a külön utasokat, az ukrán-magyar alapszerződés még inkább szembeállította a centrumot és a népieket. Csurkáék úgy látták, hogy az alapszerződés elfogadásával a kormány végleg lemond a határon túli magyarokról. A centrum pont ellenkezőleg értelmezte, szerintük az alapszerződés garantálja a magyar kisebbség jogainak érvényesülését. Csurka kijelentette, hogy: „Az MDF nincs többé. Ott fekszik az ukrán-magyar alapszerződést megszavazó hatpárti internacionalizmusban. Az MDF széthullását az MDF vezette kormány okozta.”⁵⁸

A parlamenti vita után felmerült, hogy Zacsek Gyulát és Csurka Istvánt ki kellene zárni a frakcióból.⁵⁹ A frakciótagok egy csoportja titokban igyekezett felmérni az erőviszonyokat, lesz-e elég szavazat Csurka kizárásához, de a levél a nyilvánosság elé került. Kulin Ferenc ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy valóban vannak olyan személyek, akikkel már nem lehet együtt dolgozni.⁶⁰ Varga Domokos György úgy látta, hogy eljött az alkalom, Csurkáék az ukrán-magyar alapszerződés ratifikálásakor nyíltan szembe mentek a frakcióval.⁶¹ Május végére mindenki számára világossá vált, hogy a párt szakadni fog, a kérdés az volt, sikerül-e békésen és rendezetten szétválni.

Közben 28 MDF-es képviselő létrehozta a Magyar Igazság nemzeti politikai csoportot, aminek Csurka is a tagja.⁶² Március 31-én sor került az utolsó kísérletre, de világossá vált, hogy rendezett válásra nincs lehetőség.⁶³ Fürj Lajos, aki eddig a híd szerepét játszotta, tudomásul vette a kudarcot. Lezsák Sándor, akit sokáig Csurka szövetségesének tartottak, szintén tudomásul vette, hogy a régi egység megszűnik: „Ha Csurka István távozik, akkor nem tudok egy olyan MDF-ben maradni, amely Debreczenit vagy Eleket is magába foglalja, akik annak idején olyan vádakkal rágalmazták meg Csurkát, amelyekkel nem tudok együtt élni.”⁶⁴

Kónya Imre elindított egy körlevelet, amelyben javasolta, hogy azokat, akik a januári országos gyűlés határozatát nem tudják betartani, zárják ki. Továbbá interjú adott a Pesti Hírlapban, ahol beszámolt a jelenlegi folyamatokról és a

---

⁵⁷ BÁRÁNY 1993.

⁵⁸ CSURKA 1993f.

⁵⁹ BEDNÁRIK 1993d.

⁶⁰ JOÓ 1993c.

⁶¹ VARGA 1993b.

⁶² FEKETE 1993b.

⁶³ JOÓ 1993d.

⁶⁴ FEKETE 1993c.

szakításához vezető okokról. Csurkának tényleg van tábora és a liberálisok agresszív fellépése ezt csak növeli. Csurkával az a legnagyobb baj, hogy a realitásokat nem képes elfogadni, hagyja, hogy az indulatok elárassszák. A liberálisok kevesen vannak, nem jelentenek veszélyt. Csurkáék az MDF értékeit hirdetik csak nem reálpolitikai szemszögből, mint a centrum. A népi-nemzeti, nemzeti-liberális és kereszténydemokrata eszme egyszerre jellemző az MDF tagságára, csak vannak, akik egy-egy elemet vissza akarnak szorítani. Csurkáéknál a liberális jelző szitokszó lett, a liberálisok pedig világnézetüket egyeduralkodóvá akarják tenni a pártban.⁶⁵ A körlevélben Zacsek Gyulát, Csurka Istvánt, Elek István és Debreczeni Józsefet teszi felelőssé az egység hiányáért, amit június 1-én orvosolni kell.

Kónya körlevelének hatására a frakció úgy döntött, hogy a különutasoktól szabadulni kell. Nyolcan távoztak az MDF frakcióból. Kizárták Csurka Istvánt, Zacsek Gyulát, Balás Istvánt, Király B. Izabellát, Elek Istvánt és Debreczeni Józsefet. Csurka iránti tiszteletből távozott Kelemen József. Lemondott frakcióelnökségi tagságáról Kulin Ferenc, de tagja maradt a frakciónak. Horváth József a liberálisokkal együtt kilépett.⁶⁶

A frakcióból sikerült eltávolítani a renitens képviselőket, de a többségük továbbra is az MDF tagja maradt. Június 5-én össze is ült az Országos Választmány és kétnapos vitát tartott. Azt a döntést hozták, hogy az MDF Országos Etikai Bizottságához fordulnak és eljárást kezdeményeznek Csurka és a többi kizárt frakciótag ellen, Debreczeni és Elek István kivételével, mert ők felfüggesztették a tagságukat.

Az ülés második napján az a hír terjedt el, hogy Csurka a Magyar Igazság nemzetspolitikai csoportból frakciót szeretne csinálni. Csurka mellett Debreczeniék is egy új frakció létrehozásában gondolkodtak. Megindul a küzdelem a lehetséges frakciótagokért, Csurka szerint 29 képviselő akár csatlakozhat is az új frakcióhoz.⁶⁷ Csurka István optimista terve már másnap nehézségekbe ütközik, ugyanis Roszik Gábor, aki eddig a csoport tagja volt, bejelentette, hogy kilép, mert nem hajlandó egy Csurka által vezetett csoport tagja lenni.⁶⁸

Június 17-én, csütörtökön összeült az Etikai Bizottság, de a várt bejelentés elmaradt, nem tudtak dönteni, a következő határidő június 22. Ugyanakkor kijelentették, hogy azok a képviselők, akik nem függetlenként, hanem egy

---

⁶⁵ BALASKÓ 1993e.

⁶⁶ MTS. 1993b.

⁶⁷ MESTER 1993a.

⁶⁸ BEDNÁRIK 1993e.

másik frakcióban folytatják munkájukat, automatikusan elveszítik a párttagságukat.⁶⁹

A leendő új frakció helyzetét tovább nehezítette, hogy Dávid Ibolya elővett egy régi tervezetet, mely a frakcióhoz szükséges minimális képviselőszámot 15-re emelné. Csurkáéknak még csak 12 képviselőjük van, szükségük lett volna még 3 képviselőre, míg a nemzeti-liberálisoknak lehetőségük sincs új frakciót létrehozni.⁷⁰ A problémát úgy kívánták áthidalni, hogy létrehozzák a Magyar Igazság Pártot.⁷¹

Június 22-én az Etikai Bizottság meghozta a döntést, melynek értelmében Király B. Izabellát és Csurka Istvánt kizárták a pártból. Az etikai bizottság meghívta Csurkát az ülésre, de nem ment el.⁷² A frissen megalakuló párt nehézségekbe ütközött már a bíróság előtt, mert ilyen névvel már bejegyeztek egy Magyar Igazság nevű pártot. Míg az új párt nevét igyekeznek kitalálni, gyorsan leszögezik, hogy Király B. Izabella nem léphet be az új pártba, mert ez a párt túlságosan balos a képviselőasszony nézeteihez képest.⁷³

Június 28-án az etikai bizottság kizárta Zacsek Gyulát és Szilasy Györgyöt, egyikük sem vett részt az ülésen, csak egy hangüzenetben ismertették véleményüket. Egyikük sem lépett be Csurkáék pártjába.⁷⁴ A Magyar Igazság és Élet Pártja megalakulását alátámasztó jegyzőkönyv július 15-én készült el. A pártot a Fővárosi Bíróság július 23-án vette nyilvántartásba.⁷⁵

A MIÉP transzformációja és Csurka István emlékezete

A MIÉP nem tudott jelentős tömegeket megszólítani és a baloldaltól érkező félelmek ellenére nem lett az első Orbán-kormány koalíciós partnere. A szélsőjobboldali MIÉP helyét a 2006-os választások után a Jobbik vette át.

Csurka István utolsó közéleti felszólalására Szegeden került sor, ahol Orbán Viktor mellett állt ki.⁷⁶ Halála után vita támadt, hogy hol temessék el az író-politikust. Végül az a döntés született, hogy az '56-os hősök parcellájában helyezték örök nyugalomra. Ez ellen tiltakozott a Nagy Imre Társaság,

---

⁶⁹ BEDNÁRIK – MESTER 1993a.

⁷⁰ BEDNÁRIK 1993f.

⁷¹ MESTER 1993b.

⁷² MESTER 1993c.

⁷³ BEDNÁRIK – MESTER:1993b.

⁷⁴ MESTER 1993d.

⁷⁵ <http://keresztény-magyar.mindenkilapja.hu/html/17755630/render/miep-parttortenet> (2014.11.12. 10:15)

⁷⁶ <http://www.hir24.hu/belfold/2012/02/04/meghalt-csurka-istvan/> (2015.05.07. 15:20).

közleményükben nyilasként hivatkoztak Csurkára,⁷⁷ de Bíró Zoltán, az MDF volt ügyvezető elnöke és a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archivum jelenlegi főigazgatója,⁷⁸ védelmébe vette korábbi párttársát és kijelentette, hogy Csurka nem volt náci.⁷⁹

2013-ban, halála után egy évvel, sírkövének avatóünnepségén Lezsák Sándor, a Fidesz képviselője, Csurka irodalmi munkásságát és a magyar valóság felismerésének képességét hangsúlyozta. Továbbá elmondta, hogy radikálisként, de nem szélsőségesként tekint rá.⁸⁰

Irodalom

BALASKÓ 1992 = Balaskó Jenő: Keresztútban Csurka István. *Magyar Fórum* (1992)

BALASKÓ 1993a = Balaskó Jenő: Az egység helyreállítása közös feladat. *Pesti Hírlap* (1993)

BALASKÓ 1993b = Balaskó Jenő: Reálpolitika és idegrendszer. *Pesti Hírlap* (1993)

BALASKÓ 1993c = Balaskó Jenő: Csurka István a politikai hatalom megragadására készült és készül. *Pesti Hírlap* (1993)

BALASKÓ 1993d = Balaskó Jenő: Válaszféle Csurka Istvánnak. *Pesti Hírlap* (1993)

BALASKÓ 1993e = Balaskó Jenő: Az egység helyreállítása közös feladat. *Pesti Hírlap* (1993)

BANOS – MOCSONOKY – STOLMÁR G. 1993 = Banos János – Mocsonoky Gábor – Stolmár G. Ilona: Ne féljünk az új arcoktól! *Magyar Fórum* (1993)

BÁRÁNY 1993 = Bárány János: Isten veled, ész! *Pesti Hírlap* (1993)

BARTUS 2001 = Bartus László: *Jobb magyarok*. Budapest, 2001, 120–122.

BEDNÁRIK – MESTER 1993a = Bednárík Imre – Mester Zsolt: Bűnbánat és tisztulás. *Pesti Hírlap* (1993)

---

⁷⁷ <http://www.hir24.hu/belfold/2012/02/22/megvedik-a-halott-csurkat/> (2015.05.07. 15:30)

⁷⁸ http://magyarhirlap.hu/cikk/8319/Az_alapitok_nem_akartak_alkut_kotni (2015.05.07 16:00)

⁷⁹ <http://www.hir24.hu/belfold/2012/02/22/megvedik-a-halott-csurkat/> (2015.05.07. 15:50)

⁸⁰ <http://www.haon.hu/felavattak-csurka-istvan-siremleket-budapesten/2284419> (2015.05.07. 15:55)

- BEDNÁRIK – MESTER 1993b = Bednárík Imre – Mester Zsolt: Csak a név változhat... *Pesti Hírlap* (1993)
- BEDNÁRIK 1992 = Bednárík Imre: Csurka István nyilatkozata. *Pesti Hírlap* (1992)
- BEDNÁRIK 1993a = Bednárík Imre: A vezetés a centrum kezében van. *Pesti Hírlap* (1993)
- BEDNÁRIK 1993b = Bednárík Imre: Csurka és Debreczeni egy asztalnál. *Pesti Hírlap* (1993)
- BEDNÁRIK 1993c = Bednárík Imre: A frakció kizárta Kőrösi Imrét. *Pesti Hírlap* (1993)
- BEDNÁRIK 1993d = Bednárík Imre: Centralisták és irredenták. *Pesti Hírlap* (1993)
- BEDNÁRIK 1993e = Bednárík Imre: Még nincsenek új frakciók a Magyar Demokrata Fórumban. *Pesti Hírlap* (1993)
- BEDNÁRIK 1993f = Bednárík Imre: Újabb akadályok a frakcióalakítás előtt. *Pesti Hírlap* (1993)
- BENCSIK 1992 = Bencsik András: Hívó szó. *Pesti Hírlap* (1992)
- BENCSIK 1993a = Bencsik András: Nem robbant a magyar bomba. *Pesti Hírlap* (1993)
- BENCSIK 1993b = Bencsik András: A Magyar Út fényes ösvénye. *Pesti Hírlap* (1993)
- CSÁKY 1992a = Csáky Gyula: Debreczeni és a negyven képviselő (és az én különvéleményem). *Magyar Fórum* (1992)
- CSÁKY 1992b = Csáky Gyula: Liberális baklövések. *Magyar Fórum* (1992)
- CSURKA 1992 = Csurka István: Néhány gondolat a rendszerváltozás két esztendeje és az MDF új programja kapcsán. *Magyar Fórum* (1992)
- CSURKA 1993a = Csurka István: A Magyar Demokrata Fórum országos választmányának. *Magyar Fórum* (1993)
- CSURKA 1993b = Csurka István: Változatlan programunk: a nemzet emelkedése. *Magyar Fórum* (1993)

- CSURKA 1993c = Csurka István: Csak Magyarságunkra támaszkodhatunk. *Magyar Fórum* (1993)
- CSURKA 1993d = Csurka István: Hatalomra törni? *Magyar Fórum* (1993)
- CSURKA 1993e = Csurka István: Boross Péter stabilitása. *Magyar Fórum* (1993)
- CSURKA 1993f = Csurka István: Parlamenti taverna. *Magyar Fórum* (1993)
- CSURKA 1998 = Csurka István: *Minden, ami van*. Budapest, 1998, 380–382.
- FARKAS 1993a = Farkas Elemér: Antall és Csurka. *Pesti Hírlap* (1993)
- FARKAS 1993b = Farkas Elemér: Teendőink az MDF VI. Országos Gyűlésén. *Magyar Fórum* (1993)
- FARKAS 1993c = Farkas Elemér: Helyzetünk az MDF VI. Országos Gyűlése és a Magyar Út Körök I. Országos Találkozója után. *Pesti Hírlap* (1993)
- FARKAS 1993d = Farkas Elemér: Mi múlik a Magyar Úton? *Pesti Hírlap* (1993)
- FEKETE 1992a = Fekete Zoltán: A kormányfő egészségi állapota kedvező. *Pesti Hírlap* (1992)
- FEKETE 1992b = Fekete Zoltán: Salamon Konrád. *Pesti Hírlap* (1992)
- FEKETE 1992c = Fekete Zoltán: „Vissza kell szorítani Csurkát”. *Pesti Hírlap* (1992)
- FEKETE 1992d = Fekete Zoltán: A nemzeti gondolkodású ifjúságért. *Pesti Hírlap* (1992)
- FEKETE 1992e = Fekete Zoltán: Vissza a nyugodt erőhöz! *Pesti Hírlap* (1992)
- FEKETE 1993a = Fekete Zoltán: Megmaradni mindannyian. *Pesti Hírlap* (1993)
- FEKETE 1993b = Fekete Zoltán: Kirekesztő szándék a frakcióban? *Pesti Hírlap* (1993)
- FEKETE 1993c = Fekete Zoltán: Egy álomnak vége. *Pesti Hírlap* (1993)
- IFJ. FEKETE 1992 = Ifj. Fekete Gyula: Kinek a kezében van a hatalom Magyarországon. *Magyar Fórum* (1992)
- JOÓ 1993a = Joó István: Elhatárolódás, de nem szakítás. *Pesti Hírlap* (1993)
- JOÓ 1993b = Joó István: Jót tenne egy kiadós beszélgetés. *Pesti Hírlap* (1993)

- JOÓ 1993c = Joó István: Egyenlőre nincs döntés a kizárásokról. *Pesti Hírlap* (1993)
- JOÓ 1993d = Joó István: MDF és Magyar Út: hétfőn elválhatnak. *Pesti Hírlap* (1993)
- KISS 1992 = Kiss Dénes: A szabadság ára. *Magyar Fórum* (1992)
- MESTER 1993a = Mester Zsolt: Etikai eljárás Csurka Istvánék ellen. *Pesti Hírlap* (1993)
- MESTER 1993b = Mester Zsolt: A párt tagsága egyelőre névtelen. *Pesti Hírlap* (1993)
- MESTER 1993c = Mester Zsolt: Kizárták Csurka Istvánt és Király B. Izabellát. *Pesti Hírlap* (1993)
- MESTER 1993d = Mester Zsolt: Zacsek Gyulát kizárták a pártból. *Pesti Hírlap* (1993)
- MOCSONOKY 1992 = Mocsonoky Gábor: Csurkát Athénből buktatják? *Magyar Fórum* (1992)
- MTS. 1993a = Munkatársainktól: Antall és/vagy Csurka. *Pesti Hírlap* (1993)
- MTS. 1993b = Munkatársainktól: Eddig nyolcan távoztak az MDF-frakcióból. *Pesti Hírlap* (1993)
- PESTI HÍRLAP 1993a = Pesti Hírlap Összefoglaló: Antall József vezeti az MDF-et az 1994-es választásokra. *Pesti Hírlap* (1993)
- PESTI HÍRLAP 1993b = Pesti Hírlap összefoglaló: Újabb tanulmányvihar a láthatáron. *Pesti Hírlap* (1993)
- PESTI HÍRLAP 1993c = Pesti Hírlap-INFO: Rokonszenvek, ellenszenvek. *Pesti Hírlap* (1993)
- SZABÓ 1993 = Szabó Lukács: Hogyan válasszuk meg a Magyar Demokrata Fórum elnökségét? *Magyar Fórum* (1993)
- VARGA 1993a = Varga Domokos György: És újra az MDF-ről. *Pesti Hírlap* (1993)
- VARGA 1993b = Varga Domokos György: MDF: itt az idő! *Pesti Hírlap* (1993)
- ZACSEK 1993 = Zacsek Gyula: A paktumkotta. *Magyar Fórum* (1993)

Internetes források

http://hvg.hu/velemeney/20130702_Biro_Zoltan_es_a_rendszervaltas_nicsak_ki
(2015.05.05. 13:20)

<http://kereszteny-magyar.mindenkilapja.hu/html/17755630/render/miep-parttortenet> (2014.11.12. 10:15)

http://magyarhirlap.hu/cikk/8319/Az_alapitok_nem_akartak_alkut_kotni
(2015.05.07 16:00)

http://nava.hu/id/04674_1992/ (2015.02.11. 8:40)

<http://www.ajk.elte.hu/file/SzecsArpad-ValasztasiGyozelem.pdf>
(2015.01.15. 10:00)

<http://www.haon.hu/felavattak-csurka-istvan-siremleket-budapestben/2284419>
(2015.05.07. 15:55)

<http://www.hir24.hu/belfold/2012/02/04/meghalt-csurka-istvan/>
(2015.05.07. 15:20)

<http://www.hir24.hu/belfold/2012/02/22/megvedik-a-halott-csurkat/>
(2015.05.07. 15:30)

<http://www.hir24.hu/belfold/2012/02/22/megvedik-a-halott-csurkat/>
(2015.05.7. 15:50)

<http://www.hix.com/arch/?page=issue&issueid=53921> (2014.12.05. 11:00)

<http://www.parlament.hu/kepviselo/elet/f065.htm> (2015.05.08. 9:10)

<http://www.parlament.hu/naplo34/219/2190004.html> (2014.12.07. 13:35)

István Csurka and the Hungarian Democratic Forum

BÁLINT ROTYIS

The topic of my paper is the relationship between the Hungarian Democratic Forum and István Csurka. The focus of my research is the conflict among the three pillars of the Hungarian Democratic Forum. *Pesti Hírlap* and *Magyar Forum* were my primary sources because of the fact that the political parties expressed their political views in these newspapers. I researched in details the political events from 20th August 1992 to the summer of 1993. István Csurka's radical, extremist style and József Antall's pragmatism and centre right style was incompatible, which led to the exclusion of István Csurka and his followers in the summer of 1993.